

Briselē, 4.3.2016.
COM(2016) 140 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

**Otrais ziņojums par Turcijas panākto progresu tās vīzu režīma liberalizācijas ceļveža
prasību izpildē**

{SWD(2016) 97 final}

1. IEVADS

Paralēli Eiropas Savienības (ES) un Turcijas atpakaļuzņemšanas nolīguma¹ parakstīšanai ES 2013. gada 16. decembrī sāka **dialogu par vīzu režīma liberalizāciju** (DVRL) ar Turciju. DVRL pamatā ir *Ceļvedis virzībai uz bezvīzu režīmu ar Turciju* (ceļvedis) — dokuments, kurā noteiktas prasības, kas Turcijai ir jāizpilda, lai Komisija varētu ierosināt Eiropas Parlamentam un Padomei tādu grozījumu Regulā (EK) Nr. 539/2001, kas ļautu Turcijas pilsoņiem bez vīzas īstermiņā ceļot Šengenas zonā (t. i., 90 dienas katrā 180 dienu periodā). 72 ceļvedi iekļautās prasības ir sadalītas piecās tematiskās grupās (blokos): dokumentu drošība, migrācijas pārvaldība, sabiedriskā kārtība un drošība, pamattiesības un neatbilstīgo migrantu atpakaļuzņemšana.

2014. gada 20. oktobrī Komisija pieņēma *Pirmo ziņojumu par Turcijas panākto progresu tās vīzu liberalizācijas ceļveža prasību izpildē* (Pirmais ziņojums)². Pirmajā ziņojumā tika novērtēta katras prasības izpilde un ierosināti ieteikumi turpmākam progresam attiecībā uz visām prasībām.

Pēc pirmā ziņojuma publicēšanas – 2015. gada 26. februārī, 2015. gada 14. decembrī un 2016. gada 19. janvārī – notika DVRL augsta līmeņa sanāksmes, kurās piedalījās Komisija un Turcijas iestādes. Komisija organizēja septiņas tehniskās misijas Turcijā, kuras norisinājās no 2015. gada aprīļa līdz jūlijam un kurās bija iesaistīti eksperti no dalībvalstīm, Komisijas, *Frontex*, *EASO*, Eiropola un ES delegācijas Turcijā, lai izpētītu Turcijas tiesību aktus un administratīvās prakses un izvērtētu iespējamo progresu, kas panākts ceļveža prasību izpildē. Turklāt 2015. gada 15. jūlijā un 2016. gada 19. janvārī notika divas Apvienotās atpakaļuzņemšanas komitejas sanāksmes, lai novērtētu ES un Turcijas atpakaļuzņemšanas nolīguma īstenošanu.

Diskusijas ar Turcijas iestādēm par to, kā veicināt Turcijas progresu ceļveža īstenošanā, notika arī sarunās par ES un Turcijas kopīgo rīcības plānu³, kas tika pieņemts *ad referendum* 2015. gada 15. oktobrī, kā arī ES un Turcijas samitā 2015. gada 29. novembrī. Samita laikā Turcijas puse pauda apņemšanos paātrināt ceļveža izpildi, tostarp paredzot visu ES un Turcijas atpakaļuzņemšanas nolīguma noteikumu piemērošanu, lai panāktu iespējamo vīzu režīma liberalizāciju līdz 2016. gada oktobrim⁴. Eiropas Savienība atzinīgi novērtēja šo apņemšanos.

Šis otrais ziņojums par Turcijas panākto progresu tās vīzu liberalizācijas ceļveža prasību izpildē (otrais ziņojums) ir balstīts uz informāciju, kuru Komisija ieguvusi iepriekš minēto ekspertu misiju un sanāksmju laikā, un paziņojumiem, kas saņemti no Turcijas iestādēm, dalībvalstīm, ES aģentūrām un citiem avotiem. Ziņojumā ir sniegta analīze par pašreizējo situāciju, kāda tā ir 2016. gada februārī, attiecībā uz ceļveža prasību izpildi Turcijā un norādīti konkrēti ieteikumi par pasākumiem, kurus Turcijai vajadzētu veikt, lai tuvotos šo prasību pilnīgai izpildei.

¹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-1259_en.htm

² COM(2014) 646 *final*; Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par Turcijas panākto progresu tās vīzu liberalizācijas ceļveža prasību izpildē; http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-1173_en.htm

³ Ar kopīgo rīcības plānu var iepazīties šajā vietnē: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-5860_en.htm

⁴ Paziņojums, kas tika pieņemts ES valstu vai to valdību vadītāju sanāksmē ar Turciju, pilns teksts pieejams šajā vietnē: <http://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2015/11/29-eu-turkey-meeting-statement/>

Otrajam ziņojumam ir pievienots Komisijas dienestu darba dokuments (KDDD)⁵, kurā sīki aprakstīts ievērojams skaits attiecīgu pasākumu, ko Turcija kopš 2014. gada oktobra ir veikusi un veic, lai izpildītu ceļveža prasības. Turklāt, kā noteikts DVRL metodikā, KDDD ir analizēta gaidāmās vīzu režīma liberalizācijas paredzamā ietekme uz migrāciju⁶.

Otrajā ziņojumā ir ievērota ceļveža struktūra, tādēļ tajā viens pēc otra ir aplūkoti pieci bloki, attiecībā uz katru no tiem norādot prasības, kuras vēl nav pilnībā izpildītas, un ierosinot pasākumus, kas ļautu Turcijas iestādēm sasniegt šo mērķi.

2. PRASĪBU 1. BLOKS: DOKUMENTU DROŠĪBA

Pirmajā ziņojumā tika norādīts, ka Turcija jau ir sasniegusi labu progresu līmeni attiecībā uz dokumentu drošības bloka kritēriju izpildi.

Nesen ir notikušas vēl vairākas pozitīvas norises, kuras sīkāk aprakstītas KDDD, jo īpaši nedaudzu atlikušo nebiometrisku pasu izņemšana no aprites, drošāku procedūru ieviešana pasu, kuru derīguma termiņš ir beidzies, anulēšanai ar mērķi izvairīties no iespējamās to atkārtotas izmantošanas viltošanas nolūkos, kā arī tādu tiesisku un tehnisku pasākumu pieņemšana, kas ļauj drīzumā uzsākt jaunu, uzticamāku personas apliecību, kuras ietver biometriskos datus un kuru derīguma termiņš ir 10 gadi, izsniegšanu.

Neraugoties uz šo progresu, Turcijai joprojām ir jāīsteno turpmāki nozīmīgi pasākumi, lai pabeigtu šajā blokā ietverto prasību izpildi:

- Turcijas pasu drošības elementiem ir jāatbilst ES standartiem, kas norādīti Padomes Regulā (EK) Nr. 2252/2004, t. i., Turcijai ir jāsāk izsniegt pasas ar bezkontakta mikroshēmu, kurā ietverts ne tikai pasas īpašnieka sejas attēls, bet arī viņa pirkstu nospiedumi⁷;
- Turcijas tiesībsardzības iestādēm kopā ar saviem partneriem dalībvalstīs ir savlaicīgi jāsāk izplatīt informāciju par viltotiem un krāpnieciskos nolūkos izmantotiem dokumentiem, kas atrasti pie pasažieriem, kuri ceļo uz ES;
- ir jāuzlabo Turcijas policijas un lidostās strādājošo to aviosabiedrību darbinieku, kuras darbojas galvenajās Turcijas starptautiskajās lidostās, spēja konstatēt viltotus vai krāpnieciskos nolūkos izmantotus ceļošanas dokumentus, vīzas un uzturēšanās atļaujas, kuras izmanto pasažieri, kas dodas uz ES, jo īpaši palielinot apmācību un uzlabojot sadarbību ar dalībvalstu imigrācijas sadarbības koordinatoriem, kuri atrodas Turcijā.

3. PRASĪBU 2. BLOKS: MIGRĀCIJAS PĀRVALDĪBA

Pirmajā ziņojumā tika konstatēts, ka Turcija jau ir sasniegusi labu progresu līmeni attiecībā uz ceļveža otrā bloka kritēriju izpildi.

⁵ Otrajam ziņojumam par Turcijas panākto progresu tās vīzu liberalizācijas ceļveža prasību izpildē pievienotais Komisijas dienestu darba dokuments, SWD(2016)97.

⁶ Novērtējums par Turcijā īstenotās vīzu režīma liberalizācijas ietekmi uz drošību tiks sniegts nākamā ziņojuma publikācijā.

⁷ Kā norādīts ceļvedī, pēc šādu tiesību piešķiršanas ceļošana bez vīzas attieksies tikai uz Turcijas valstspiederīgajiem ar biometriskajām pasēm, kuras atbilst Padomes Regulas (EK) Nr. 2252/2004 standartiem.

Kopš 2014. gada oktobra Turcijas iestādes ir veikušas papildinošus un būtiskus pasākumus, lai turpinātu nostiprināt Migrācijas pārvaldības ģenerāldirektorāta (MPGD) operatīvās spējas. Turcija ir pieņēmusi arī vairākus tiesību aktus starptautiskās aizsardzības jomā, tostarp 2014. gada 22. oktobra Noteikumus, ar ko visiem bēgļiem no Sīrijas tiek piešķirts pagaidu aizsardzības statuss, un 2016. gada 15. janvāra Noteikumus, ar ko šiem bēgļiem tiek piešķirta iespēja pieteikties darba atļaujai.

Turcijas iestādes uzlaboja sadarbību ar Grieķijas un Bulgārijas partneriem attiecībā uz robežu pārvaldību visā to kopīgajā sauszemes robežā. Tika veikti arī vairāki nozīmīgi pasākumi, lai nostiprinātu vīzu un robežu pārvaldības sistēmu. 8. janvārī Turcija ieviesa vīzas prasību attiecībā uz Sīrijas valstspiederīgajiem, kuri ar jūras vai gaisa transportu ieceļo Turcijā no trešām valstīm, un 5. februārī tā atcēla iespēju Irākas pilsoņiem uz robežas iegūt vīzu. Turcija ierosināja sarunas par divpusējiem atpakaļuzņemšanas nolīgumiem ar 14 valstīm un uzsāka darbu attiecībā uz tranzītvīzu ieviešanu valstspiederīgajiem no tādām 18 valstīm, kas uzskatāmas par neatbilstīgas migrācijas potenciāliem avotiem.

Visbeidzot, lai pievērstos migrantu kontrabandas jautājumam, Turcija pastiprināja savu tiesībaizsardzības iestāžu centienus, tostarp to kopīgās sauszemes operācijas, un izveidoja īpašas vienības Turcijas Valsts policijā un žandarmērijā, lai apkarotu cilvēku kontrabandu un cilvēku tirdzniecību.

Sīka informācija par visiem veiktajiem pasākumiem ir sniegta KDDD.

Neraugoties uz to, vairākas 2. bloka prasības ir izpildītas tikai daļēji.

Viena no tām ir saistīta ar faktu, ka Turcija turpina piemērot diskriminējošu vīzu režīmu attiecībā uz dalībvalstīm⁸.

Visbūtiskākā prasība, kura vēl ir jāizpilda, ir saistīta ar nepieciešamību Turcijai „**Veikt pienācīgas robežpārbaudes un robežuzraudzību (..) tā, lai ilgtermiņā tiktu būtiski samazināts to personu skaits, kurām izdodas nelikumīgi šķērsot Turcijas robežas, lai iekļūtu Turcijā vai izkļūtu no tās**”. 2015. gadā tādu migrantu un bēgļu skaits, kuri sasniedza ES sauszemes un jūras robežas, neatbilstīgi izceļojot no Turcijas teritorijas, bija 888 457 migranti. Tas ir aptuveni 17 reizes vairāk, nekā tika reģistrēts 2014. gada laikā. Diemžēl šī problēma turpinās, un 2016. gada janvārī tika reģistrēti 68 650 migranti⁹.

Neatbilstīgas robežšķērsošanas palielināšanās ir saistīta arī ar plašāku bēgļu krīzi, kuru izraisījis Sīrijā un dažās citās valstīs notiekošie konflikti. Turcijas iestādes, kurām šī robežšķērsošana būtu jānovērš, sastopas ar milzīgu problēmu, jo Turcijas teritorijā uzturas vairāk nekā 2,5 miljoni bēgļu no Sīrijas un vairāk nekā 200 000 migrantu un bēgļu no citām valstīm. Ir jāatzīst fakts, ka Turcijas krasta apsardze 2015. gadā aizturēja un izglāba aptuveni 91 612 migrantus un bēgļus, kuri centās neatbilstīgi sasniegt ES; šis skaitlis ir septiņas reizes lielāks nekā 2014. gadā. Tomēr Turcijas iestāžu veiktie pasākumi joprojām nav pietiekami, jo neatbilstīgā pieplūduma apjoms ir milzīgs.

Lai veiksmīgāk risinātu šo problēmu, Turcijas iestādēm ir nepieciešams steidzami turpināt tādu pasākumu ieviešanu, ar kuriem visaptverošā veidā tiek risināti dažādi problēmas aspekti. Šajā sakarā Komisija ierosina Turcijai apsvērt turpmāk aprakstītos pasākumus:

- pirmkārt, ir jāpastiprina Turcijas krasta apsardzes uzraudzības un aizturēšanas spēja Egejas jūras reģionā. Šajā nolūkā ir jāpaātrina dažādu tādu Turcijas un ES finansētu projektu īstenošana, kuru mērķis ir gan piekrastes radaru uzraudzības sistēmas

⁸ Lai iegūtu informāciju par vīzu režīmu, kas tiek piemērots dalībvalstīm, skatīt KDDD.

⁹ Šajā lappusē minētos skaitļus ir sagatavojuši Komisijas dienesti, pamatojoties uz *Frontex* un Turcijas iestāžu sniegto informāciju. Visi dati ir indikatīvi un var mainīties.

izstrāde, gan pieejamo patruļas kuģu skaita, kvalitātes, klātbūtnes piekrastē un operatīvās spējas palielināšana. Lai novērstu neatbilstīgu izceļošanu, līdz piekrastes radaru sistēmas izveidošanai varētu apsvērt jūras spēku radaru sistēmas izmantošanu;

- lai samazinātu krasta apsardzes slogu, ir jāuzlabo policijas un žandarmērijas spēja, veicot patrulēšanas un uzraudzības darbības, tostarp palielinot gaisa uzraudzības sistēmu izmantošanu, atklāt un aizkavēt migrantu neatbilstīgu izceļošanu, kamēr tie atrodas krastā vai tālu no sauszemes robežas;
- ir jāapmāca visas iestādes, kas ir atbildīgas par robežu aizsardzību un neatbilstīgās migrācijas apkarošanu¹⁰, lai uzlabotu to savstarpējo sadarbību, tostarp sistemātiski koordinējot to darbības, apmainoties ar izlūkdatiem, informāciju un līdzekļiem, kā arī lai palielinātu kopīgo operāciju skaitu. Ar ES palīdzību ir steidzami jāizveido arī Valsts koordinācijas un kopējās riska analīzes centrs (NACORAC);
- attiecībā uz migrantu neatbilstīgas izceļošanas novēršanu un cilvēku kontrabandistu nejaušu aizturēšanu visu šo iestāžu darbam ir jābūt nepārprotami vērstam arī uz migrantu kontrabandas organizāciju augstākā un vidējā līmeņa dalībnieku identificēšanu un arestēšanu, kā arī viņu līdzekļu atsavināšanu;
- lai samazinātu tādu personu skaitu, kuras ieceļo Turcijā neatbilstīgi, ir jāpalielina uzraudzība gar valsts dienvidaustrumu un austrumu sauszemes robežām. Šajā nolūkā ir jāturpina modernizācija Turcijas sauszemes spēkos, palielinot labi apmācītu līgumdarbinieku, nevis iesaucamo, izvietošanu, kā arī izmantojot modernu uzraudzības aprīkojumu un pieņemot elastīgu patrulēšanas sistēmu;
- kad iespējams, Turcijas iestādēm ir jāattīsta sadarbība ar neatbilstīgo migrantu izcelsmes un tranzīta valstu iestādēm attiecībā uz robežu uzraudzības darbībām un informācijas apmaiņu par migrantu kontrabandas organizācijām.

Paralēli tam ir jāturpina darbs attiecībā uz citu šajā blokā ietverto prasību un ieteikumu īstenošanu; to izpilde veicinās arī efektīvāku neatbilstīgas migrācijas apkarošanu.

Attiecībā uz **robežu pārvaldības sadarbību ar blakus esošajām dalībvalstīm** Komisija ierosina Turcijas iestādēm apsvērt turpmāk aprakstītos pasākumus:

- nekavējoties ir jāstājas spēkā 2015. gada maijā parakstītajam nolīgumam par *Kapitan Andreevo* trīspusējā centra izveidošanu;
- starp Turcijas un Grieķijas krasta apsardzi ir jāizveido drošs saziņas kanāls, kas izmantojams savlaicīgai informācijas apmaiņai par migrantu kontrabandas darbībām;
- Turcijai ir jāattīsta operatīvā sadarbība ar *Frontex*, lai izmantotu tās zināšanas attiecībā uz aizturēto migrantu iztaujāšanu un nodrošinātu piekļuvi šādā veidā iegūtai informācijai, kas saistīta ar kontrabandas tīklu darbības veidu.

Ir jāpārskata arī Turcijas **vīzu sistēma**, lai efektīvāk aizkavētu trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanu Turcijā ar nolūku tranzīta veidā iekļūt ES, neatbilstīgi šķērsojot tās ārējās robežas.

Šajā nolūkā, pamatojoties uz pasākumiem, kas jau tika veikti 2016. gada 8. janvārī un 5. februārī attiecībā uz Sīrijas valstspiederīgajiem, kuri atrodas ārpus Sīrijas, un Irākas pilsoņiem, Turcijas iestādes tagad prioritāri pievērsīsies tāda vīzu režīma stiprināšanai, kas

¹⁰ Turcijas iestādes ir informējušas Komisiju, ka, ņemot vērā pašreizējo ģeopolitisko situāciju, tās ir pārtraukušas sākotnējo plānu, kas paredzēts saskaņā ar Valsts rīcības plānu Turcijas integrētās robežu pārvaldības īstenošanai 2006. gadam, lai izveidotu vienotu, nemilitāru, specializētu organizāciju un nodotu tai visus robežu pārvaldības pienākumus un resursus.

tiek piemērots citu valstu valstspiederīgajiem, kuri 2015. gadā veidoja lielāko skaitu neatbilstīgas ieceļošanas gadījumu ES caur Turciju, proti, Afganistānas, Pakistānas, Irānas, Marokas, Palestīnas, Somālijas, Bangladešas, Libānas, Alžīrijas u. c. valstspiederīgajiem¹¹. Turklāt ir rūpīgi jāizvērtē iespējama neatbilstīgā migrācija no jebkuras citas valsts, kuras pilsoņiem Turcija nodrošina vīzu atcelšanu vai sniedz iespēju saņemt e-vīzas. Atsaucei ir jāizmanto ES bezvīzu un vīzu režīma saraksti¹².

Atkarībā no vīzu režīma, kas šobrīd tiek piemērots dažādām valstīm, un no migrācijas un kontrabandas modeļiem, kas tiek pielietoti attiecībā uz to valstspiederīgajiem, Turcijai ir jāveic turpmāk aprakstītie pasākumi:

- piemērot vīzas prasību tādu konkrētu valstu valstspiederīgajiem, kuras rada augstu migrācijas risku un kuras šobrīd ir ieguvējas no bezvīzu režīma;
- ja Turcijas iestādes nolemj saglabāt vīzu atcelšanu attiecībā uz tādu trešo valstu valstspiederīgajiem, kuras ir neatbilstīgas migrācijas galvenie avoti — izveidot nosacījumus šā režīma atvieglošanai, drīzumā parakstot un efektīvi īstenojot atpakaļuzņemšanas nolīgumus ar šīm valstīm;
- novērst iespēju ieceļot Turcijā ar e-vīzām tādu konkrētu valstu valstspiederīgajiem, kuras rada augstu migrācijas risku un kurām tas šobrīd ir iespējams, un izvirzīt tiem prasību tā vietā pieteikties vīzām Turcijas diplomātiskajā misijā, kurā varētu veikt atbilstošu migrācijas un drošības risku pārbaudi;
- ja Turcijas iestādes nolemj saglabāt iespēju trešo valstu, kuras ir neatbilstīgas migrācijas iespējamie avoti, valstspiederīgajiem ieceļot Turcijā ar e-vīzām — robežas šķērsošanas brīdī veikt šo e-vīzu īpašnieku pilnīgākas pārbaudes, lai pārliecinātos, vai tie ir efektīvi izpildījuši e-vīzas iegūšanai noteiktos kritērijus;
- uzlabot Turcijas konsulāro darbinieku, kuri ir atbildīgi par vīzu izsniegšanu, zināšanas un spējas, lai nodrošinātu, ka vīzu pieteikumu iesniedzējiem ir pamatoti iemesli ierasties Turcijā un ka viņu nolūks ir atgriezties savās mītnes valstīs, un vienlaikus uzlabot iekšējās kontroles standartus attiecībā uz vispārējās vīzu izsniegšanas sistēmas integritāti, jo īpaši vēstniecībās, kas atrodas augsta riska valstīs;
- izvirzīt prasību par lidostu tranzītvīzām to valstu valstspiederīgajiem, kuras ir neatbilstīgas migrācijas galvenie avoti.

Pamatojoties uz vērā ņemamajiem centieniem, kas jau ir īstenoti, Turcijai ir jāpanāk turpmāks progress attiecībā uz šā bloka **starptautiskās aizsardzības** prasību izpildi¹³. Konkrētāk:

- Turcijas iestādēm ir jāturpina darbs, lai veicinātu starptautiskās aizsardzības saņēmēju efektīvu piekļuvi sociālajiem pakalpojumiem (jo īpaši viņu bērnu izglītības iegūšanai), likumīgas nodarbinātības iespējām, pienācīgam mājoklim, profesionālai un valodas apmācībai un jebkādai ierosmei, kas sekmē viņu sociālo iekļaušanu un ekonomisko patstāvību Turcijas sabiedrībā;

¹¹ Lai iepazītos ar statistiku par to personu valstspiederību, kuras neatbilstīgi ieceļojušas ES teritorijā caur Turciju, skatīt KDDD.

¹² Lai iegūtu informāciju par vīzu režīmu, ko Turcijas piemēro valstīm, kuras ir neatbilstīgas migrācijas galvenie avoti, un salīdzinātu to ar ES vīzu sistēmu, kas tiek piemērota šīm valstīm, skatīt KDDD.

¹³ Par Turcijas panākto progresu attiecībā uz ceļvedi iekļauto starptautiskās aizsardzības prasību izpildi ziņojuma iesniegšanas periodā skatīt KDDD.

- Turcijas iestādēm arī jānodrošina, ka starptautiskās aizsardzības meklētāju pieteikumi tiek izskatīti visīsākajā iespējamajā termiņā un rezultātā tie vai nu iegūst vienu no Turcijas tiesiskajā regulējumā paredzētajiem aizsardzības statusiem, vai – neveikses gadījumā – saņem rīkojumu atstāt Turciju. Tādēļ ir ļoti svarīgi, ka MPĢD veic konkrētus pasākumus, lai:
 - samazinātu atlikušo neizskatīto pieteikumu skaitu, par kuriem ilgu laika periodu nav pieņemts lēmums¹⁴;
 - nodrošinātu, ka migranti, kuri Turcijā ir ieceļojuši neatbilstīgi un kuri ir iesnieguši starptautiskās aizsardzības pieteikumus, kas vēlāk atzīti par neatbilstīgiem, tiek savlaicīgi nosūtīti atpakaļ uz savu izcelsmes valsti;
 - novērstu gadījumus, kad patvēruma pieteikumu iesniedzēji, kuru pieteikumi tiek izskatīti, kā arī noraidīto pieteikumu iesniedzēji, kuri gaida savu izceļošanu no Turcijas, aizbēg un atkārtoti mēģina iekļūt ES.

Lai sasniegtu šos mērķus, būtu noderīgi racionalizēt procedūras, jo īpaši pieņemot nolikumu, kurā paredzēti konkrēti noteikumi, kas jāievēro Likuma par ārvalstniekiem un starptautisko aizsardzību īstenošanā.

4. PRASĪBU 3. BLOKS: SABIEDRISKĀ KĀRTĪBA UN DROŠĪBA

Pirmajā ziņojumā tika aprakstītas gan Turcijas sistēmas priekšrocības, gan trūkumi attiecībā uz šā bloka prasību izpildi.

Kopš 2014. gada oktobra Turcijas iestādes ir veikušas papildu pasākumus, piemēram, ratificējot Eiropas Padomes 2016. gada 19. februāra Konvenciju par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu, kā arī šo līdzekļu meklēšanu, izņemšanu un konfiskāciju, Eiropas Padomes Konvenciju par cīņu pret cilvēku tirdzniecību, Eiropas Padomes Konvenciju par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi un Eiropas Padomes Konvencijas par notiesāto personu nodošanu soda izciešanai Papildu protokolu.

Tomēr jānorāda, ka, neraugoties uz šīm norisēm, 3. bloka prasību īstenošana ir pavirzījusies uz priekšu ievērojami mazāk nekā attiecībā uz 1. un 2. bloku. Lai izpildītu tā prasības, Turcijai ir ieteicams veikt šādus pasākumus:

- palielināt tādu pozitīvo atbilžu skaitu, kas sniegtas uz dalībvalstu iesniegtajiem tiesu iestāžu sadarbības lūgumiem krimināllietās, kā arī atbilžu un to īstenošanas ātrumu; varētu apsvērt arī viena visaptveroša likuma pieņemšanu, ar kuru tiktu racionalizētas veicamās procedūras, īstenojot Turcijas starptautiskās saistības attiecībā uz tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās;
- policijas sadarbības un tiesu iestāžu sadarbības krimināllietās jomā aktīvi sadarboties ar visu dalībvalstu attiecīgajām iestādēm;
- sākt īstenot Eiropas Padomes 1981. gada Konvenciju par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi un ratificēt tās Papildu protokolu (CETS Nr. 181). Pieņemt tiesību aktus attiecībā uz personas datu aizsardzību saskaņā ar ES un Eiropas Padomes standartiem;

¹⁴ Lai iegūtu precīzāku informāciju par neizskatītajiem pieteikumiem, skatīt attiecīgo punktu KDDD.

- tiklīdz stājas spēkā atbilstošs tiesiskais regulējums attiecībā uz personas datu aizsardzību, noslēgt operatīvās sadarbības nolīgumu ar Eiropolu un sadarbības nolīgumu ar *Eurojust*; līdz tam Turcijas iestādēm ir ieteicams darīt visu iespējamo, lai palielinātu informācijas apmaiņu un sadarbību ar šīm divām aģentūrām;
- pieņemt jaunu Rīcības plānu cīņai pret organizēto noziedzību 2016.–2018. gadam, kas nodrošinātu darbību pastiprināšanu cīņā pret visa veida organizēto noziedzību, jo īpaši narkotisko vielu, cilvēku, ieroču un viltotu preču tirdzniecību;
- nodrošināt Eiropas Savienībai informāciju par valsts un starptautiskām kriminālām organizācijām, kuras šobrīd atrodas Turcijā, norādot to darbības veidu un Turcijas iestāžu pieeju to kriminālo darbību apkarošanai;
- sākt īstenot nesen ratificēto Eiropas Padomes Konvenciju par cīņu pret cilvēku tirdzniecību un saskaņot Turcijas valsts attiecīgās jomas tiesisko regulējumu ar šajā konvencijā noteiktajiem standartiem un ES *acquis*;
- stiprināt MPĢD spēju identificēt cilvēku tirdzniecības upurus un izmitināt tos;
- sākt īstenot nesen ratificēto Eiropas Padomes Konvenciju par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu, kā arī šo līdzekļu meklēšanu, izņemšanu un konfiskāciju (*CETS* Nr. 198) un saskaņot Turcijas valsts attiecīgās jomas tiesisko regulējumu ar šajā konvencijā noteiktajiem standartiem;
- turpināt Finanšu izmeklēšanas departamenta (*MASAK*) spēju stiprināšanu, lai analizētu aizdomīgus darījumus un atklātu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas gadījumus;
- pilnībā saskaņot Turcijas tiesisko regulējumu ar Eiropas Padomes Konvencijā par kibernetiskajiem ietvertajiem noteikumiem;
- pieņemt tiesību aktus, kas nodrošina visu Pretkorupcijas starpvalstu grupas (*GRECO*) ieteikumu efektīvu turpinājumu; pieņemt jaunu valsts rīcības plānu cīņai pret korupciju, kas sagatavots, apspriežoties ar pilsonisko sabiedrību, un uzticēt tā īstenošanas pārraudzību struktūrai, kura ir pilnvarota rīkoties, ievērojot nepieciešamo neatkarības un pārredzamības līmeni;
- izveidot apmācības programmas un pieņemt ētikas kodeksus korupcijas apkarošanai attiecībā uz amatpersonām, kas iesaistītas robežu pārvaldībā un neatbilstīgas migrācijas novēršanā, palielinot centienus sistemātiski saukt pie atbildības par kukuļošanu jebkuru valsts amatpersonu;
- parakstīt un ratificēt trīs 1975., 2010. un 2012. gada Papildu protokolus Eiropas Padomes Konvencijai par izdošanu (*CETS* Nr. 24, 1957.), 2001. gada Papildu protokolu Eiropas Padomes Konvencijai par savstarpējo palīdzību krimināllietās (*CETS* Nr. 30, 1959.); un sākt īstenot 1997. gada Papildu protokolu Eiropas Padomes Konvencijai par notiesāto personu nodošanu soda izciešanai (*CETS* Nr. 112, 1983.);
- parakstīt un ratificēt 1996. gada Hāgas Konvenciju par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem, kā arī 2007. gada Hāgas Konvenciju par starptautisku bērna pabalstu prasību izpildi un citiem ģimenes uzturēšanas veidiem;
- samazināt aizkavēšanos attiecībā uz tiesvedību, kas veikta saskaņā ar 1980. gada Hāgas Konvenciju par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem.

5. PRASĪBU 4. BLOKS: PAMATTIESĪBAS

Pirmajā ziņojumā tika norādīts, ka daudzas no šā bloka prasībām jau ir izpildītas, tomēr tajā tika noteiktas arī dažas ļoti nozīmīgas jomas, kurās nepieciešams turpmāks progress.

Kopš tā laika šajās jomās nav notikušas lielas izmaiņas, tāpēc attiecīgie pirmajā ziņojumā sniegtie ieteikumi lielā mērā paliek spēkā. Ņemot to vērā, Turcija tiek aicināta:

- pārskatīt Turcijas tiesību aktus attiecībā uz terorismu, lai saskaņotu tos ar ES *acquis*, Eiropas Padomes standartiem un Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) judikatūru terorisma jomā;
- pieņemt tiesību aktus diskriminācijas novēršanas jomā, ņemot piemēru no ES *acquis* attiecībā uz vienlīdzīgu attieksmi pret cilvēkiem neatkarīgi no to rasu vai etniskās piederības;
- pieņemt valsts rīcības plānu, kura mērķis ir uzlabot romu situāciju Turcijā un nodrošināt romu pilsoniskās sabiedrības organizāciju iesaistīšanu tā īstenošanas pārraudzībā;
- ratificēt Eiropas Cilvēktiesību konvencijas (ECTK) 4. un 7. protokolu vai arī nodrošināt vai uzskatāmi parādīt, ka Turcijas tiesiskajā regulējumā ir ietverti līdzvērtīgi noteikumi;
- turpināt īstenot Rīcības plānu Eiropas Cilvēktiesību konvencijas (ECTK) pārkāpumu novēršanai un nodrošināt turpmākus pasākumus ECT sniegtajai judikatūrai *Incal* lietu grupā;
- turpināt apmācības, atbalsta un instruktāžas sniegšanu tiesībsardzības ierēdņiem, tiesnešiem un prokuroriem, lai tie spētu interpretēt spēkā esošos tiesību aktus, ņemot vērā ECT un tās judikatūru;
- pieņemt likumu, ar ko izveido neatkarīgu komisiju tiesībsardzības iestāžu uzraudzībai attiecībā uz iespējamiem pārkāpumiem personu tiesību jomā.

6. PRASĪBU 5. BLOKS: NEATBILSTĪGO MIGRANTU ATPAKAĻUZŅEMŠANA

Pirmajā ziņojumā tika norādīts, ka šā bloka prasības ir izpildītas ļoti vājā līmenī. KDDD ir ziņots par vairākām pozitīvām norisēm, kas notikušas kopš tā laika.

Konkrētāk, kopš novembrī notikušā samita Turcija ir pastiprinājusi sakarus ar Grieķijas iestādēm, lai uzlabotu esošā divpusējā protokola īstenošanu. Notika vairākas tehniskās sanāksmes, kā rezultātā Turcija paātrināja visu 864 neizskatīto atpakaļuzņemšanas pieteikumu, kurus Grieķija iesniegusi 2016. gadā, izvērtēšanu. 2016. gada februārī Turcija arī ierosināja Bulgārijai noslēgt divpusēju protokolu ES un Turcijas atpakaļuzņemšanas nolīguma ietvaros.

Tomēr ir vairākas nozīmīgas darbības, kas Turcijai ir jāveic. Konkrētāk, Turcijai ir nepieciešams:

- sākt piemērot un efektīvi īstenot (attiecībā uz visām dalībvalstīm) ES un Turcijas atpakaļuzņemšanas nolīguma noteikumus par trešo valstu valstspiederīgajiem, ko Turcija ir apņēmusies paveikt, sākot no 2016. gada jūnija;

- līdz tam laikam ievērojami uzlabot esošo divpusējo atpakaļuzņemšanas saistību izpildi; nolīguma ar Grieķiju ietvaros Turcijai jo īpaši vajadzētu:
 - pastiprināt savus centienus noteiktajos termiņos sniegt atbildes uz atpakaļuzņemšanas pieprasījumiem, jo īpaši izmantojot divpusējā protokolā paredzēto paātrināto procedūru,
 - palielināt pozitīvo atbilžu skaitu un pretējā gadījumā sistemātiski sniegt pamatojumus atteikumiem,
 - atvērt papildu jūras ostas, lai atvieglotu atpakaļuzņemto personu nogādāšanu,
 - veikt sadarbības koordinātoru apmaiņu, lai sekmētu nelikumīgo migrantu identifikāciju un atpakaļuzņemšanu;
- uzlabot jau piemērojamo ES un Turcijas atpakaļuzņemšanas nolīguma noteikumu īstenošanu, kuri ir saistīti ar savu valstspiederīgo un bezvalstnieku atgriešanos un atpakaļuzņemšanu un kurus visas Turcijas diplomātiskās misijas sistemātiskā veidā šobrīd vēl neīsteno.

7. SECINĀJUMI UN TURPMĀKĀ VIRZĪBA

Pēc 2015. gada perioda, kura laikā Turcija panāca tikai nelielu progresu ceļveža īstenošanā, ES un Turcijas 2015. gada 29. novembra samītā situācija mainījās, un kopš tā laika Turcijas iestādes šajā virzienā ir rīkojušās aktīvāk.

Komisija atzinīgi vērtē Turcijas iestāžu jaunā līmeņa darbību un pausto apņemšanos, ņem vērā virkni nozīmīgu pasākumu, kas jau ir veikti, un mudina tās turpināt reformu procesa paātrināšanu, steidzami pievēršoties neatrisinātajiem jautājumiem, kas noteikti šajā ziņojumā, lai līdz 2016. gada oktobrim izpildītu visas ceļveža prasības, kā Turcija to ir mērķtiecīgi paredzējusi.

Komisija turpinās atbalstīt Turciju ceļveža īstenošanā un aktīvi pārraudzīs norises, kas notiek šajā kontekstā, lai 2016. gada rudenī sniegtu jaunu progresu ziņojumu.